

І.Є. КОВАЛЬЧУК

старший викладач кафедри
менеджменту та управління економічними процесами,

В.В. ШЕРШУН

студентка ОС «бакалавр»,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ПРОБЛЕМИ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ З УКРАЇНИ

Протягом всієї історії людства процеси міграції відіграють досить значну роль в розвитку суспільства. Зокрема, змушують реагувати населення на зміни як в економічному, політичному так і в соціальному житті. В залежності від напрямку та величини, міграція суттєво впливає на демографічні процеси, що відбуваються в регіонах та в країні в цілому. Міжнародна міграція є одним з основних факторів соціально-економічних проблем у більшості країн. З огляду на те, що основна причина в сучасному світі, й для України у тому числі, для виїзду за кордон – пошук кращого життя і більших заробітків, як її основи, виникає потреба дослідження особливостей трудової міграції в Україні.

Проблема трудової міграції для України є і залишатиметься актуальною, адже відтоку трудових ресурсів за кордон сприяє економічна нестабільність, як наслідок погіршення демографії, політичні аспекти у ракурсі військових дій на сході країни та відсутність чіткої превентивної програми регулювання міграційних процесів в країні.

Трудовій міграції, зокрема причинам та наслідкам трудових переміщень, присвячені праці багатьох науковців, як вітчизняних, так і закордонних. Зокрема, актуальні праці Т. Гнатюка, В. Капітан, М. Приз, І. Ховраха, Ю. Гуменюк. Проблематиці зовнішньої трудової міграції приділили у вагу також Е. Лібанова, О. Малиновська, О. Піскун та інші.

Метою дослідження є вивчення сучасного стану міграції, на основі чого визначення основних проблем та факторів впливу на міграційні процеси в Україні.

Трудова міграція - це переміщення робочої сили з метою покращення рівня життя на основі вигіднішого використання власної працездатності без зміни постійного місця проживання. [1, с. 24].

На протязі багатьох років в Україні, під час різних історичних етапів, змінювалися напрями міграційних потоків та причини, які спонукали до цих дій. Спонукальні мотиви міграції були досить різними. Коли Україна досягла незалежності, міграція характеризувалась етнічністю та релігійністю, а основні міграційні процеси були спрямовані до таких країн як Німеччина, Канада, Ізраїль. А в період з середини 1990-х і 2000-х рр. вагомою причиною міграційних потоків були економічні чинники, насамперед низький рівень життя населення. Значне зростання міграції відбулося у 2008-2009 рр. на фоні фінансової кризи в країні. Згодом на перший план серед мотивів міграції вийшли соціально-економічні чинники: прагнення до отримання більшої заробітної плати, кращої реалізації, можливості кар'єрного росту та ін. [2, с. 56-58].

Сучасні українські реалії набагато складніші. Ситуація ускладнюється військовим конфліктом на Сході України, анексією Криму та падіння економіки. Причому передбачається існування міграції як переселення, внутрішня міграція та міграція робочої сили за кордон. Під впливом глобальної економічної кризи та воєнного конфлікту значною мірою посилюються еміграційні настрої населення. Спробам розв'язання життєвих проблем у спосіб працевлаштування за кордоном сприяє також набутий українцями досвід роботи за межами країни, потужні міграційні мережі, які сформувалися впродовж останніх десятиліть [3, с. 234].

Останнім часом все більше людей від'їжджають працювати за кордон, але трудова міграція, часто є нелегальною, не фіксується офіційною статистикою. Аналізуючи офіційні дані Державної Служби Статистики України, визначимо основні тенденції міграційного руху населення за останні три роки (див. табл. 1).

Таблиця 1

Міграційний рух населення в Україні			
Міграційний рух населення в Україні			
Рік	Кількість випадків прибуття, осіб	Кількість випадків вибуття, осіб	Міграційний приріст / скорочення, осіб
2016	25 680	246 188	10 620
2017	442 287	430 290	11 997
2018	629 276	610 687	18 589

Порівнюючи кількість вибулих громадян за 2016-2018 рр., бачимо колосальне збільшення мігрантів – майже утричі. З кожним роком цей показник підвищується, а це негативно впливає на розвиток соціально-економічного життя в нашій країні [4, с. 78].

Якщо українець має вибір: працювати тут або за кордоном і вибирає друге, то, щоб утримати його вдома, – треба підняти зарплату. Це за певних причин може призвести до підвищення цін і стимулювати певні інфляційні процеси [4, с. 84].

Часто українські заробітчани, які працюють за кордоном нелегально, опиняються абсолютно безправними. Українці, не маючи належного страхування, стикаються із серйозними проблемами. Наразі держава не надто зацікавлена в захисті заробітчан [4, с. 88].

Враховуючи те, що наслідки світової кризи є негативними для України можна вважати, що трудова еміграція може стати ще більш загрозливим чинником, що призведе до скорочення населення в Україні та, можливе знелюднення деяких територій [1, с. 45]. У країні вже з'являються села -привиди, де має жителі. Чимало населених пунктів, які на межі вимирання, адже живуть тут лише люди похилого віку.

Серед причин еміграції в Україні, основні:

- високий рівень безробіття, в тому числі прихованого;
- різниця рівня заробітної плати та умов життя в Україні та країнах Заходу;
- відсутність перспектив професійного зростання;
- економічна нестабільність в країні та відсутність соціальної захищеності громадян;
- запровадження безвізового режиму в Україні, що полегшує виїзд за кордон [5, с. 234-235].

Проте є й позитивні наслідки трудової міграції . Зокрема:

- одержання від трудових емігрантів іноземної валюти у формі грошових переказів, що у свою чергу зумовлює підвищення платоспроможного попиту та стимулювання виробництва;
- створення спільних підприємств з іноземними засновниками – додаткове інвестування коштів в економіку;
- можливість для платоспроможного населення реалізувати свої здібності за кордоном та підвищити рівень кваліфікації [5, с. 238].

Згідно з даними НБУ у 2018 році обсяг надходжень від трудових мігрантів склав близько \$11 млрд. Проте регулятор прогнозує зниження чисельності трудових емігрантів, пояснюючи це так: «Враховуючи тенденції, які відбуваються, зокрема, вирівнювання рівня заробітних плат в Україні, відновлення економічного зростання, а також вже перенасиченість ринків наших найближчих сусідів трудовими ресурсами, ми очікуємо уповільнення тенденцій трудової міграції».

Отже, на сьогодні еміграційна ситуація в Україні не відповідає національним інтересам. Масовість трудових переміщень несуть загрозу зменшення чисельності населення країни, відтік кадрів підвищує навантаження на працездатних осіб, які залишаються в країні, а економічна, політична ситуація військовий конфлікт на сході держави не сприяють поверненню українців у рідні домівки. Крім того єдиної політики та напрямку у сфері міграції в Україні не має. Тому, на основі вивчення проблематики трудової міграції, дослідження причин та наслідків міграційних трудових процесів, необхідно якнайшвидше розробити та реалізувати активну і дієву державну міграційну політику, спрямовану на створення робочих місць шляхом підтримки вітчизняного виробника та та поживлення підприємництва, як наслідок збільшення рівня оплати та умов праці, підвищення соціальних стандартів і соціальної захищеності трудового потенціалу, реформування наявної системи освіти з метою зниження чисельності виїзду молоді за кордон на навчання тощо.

Список використаних джерел:

1. Жибак М.М. Вплив міграційних процесів на відтворення сільського населення в західному регіоні / М.М. Жибак // Економіка АПК. - №5. – С.139-142.
2. Чайка Г.В. Українська трудова міграція: «нова діаспора» чи остаточна втрата для країни? / Г.В. Чайка, А.С. Корчак // Науковий вісник БДФА. Серія: Гуманітарні науки: зб. наук. праць / МФУ, БДФА; гол. ред. В.В. Прядко. - Чернівці: БДФА, 2018. - Вип. 2. - С. 175-183
3. Міграційні процеси в Україні: сучасні тенденції та соціально економічні / К.Ю. Величко, Л.Л. Носач, О.І. Печенка//Науковий вісник//Вінниця: ВТЕІ, 2017 - Вип. 1. - С. 233-245
4. Трудова міграція: чому українці їдуть з країни і як їх повернути? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://24tv.ua/statti_tag45
5. Публікація документів Державної Служби Статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.org/about.html>

УДК 339.561

В.Г. КУДЛАЙ

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки і менеджменту агробізнесу,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»,
м. Київ, Україна

ЕКСПОРТ УКРАЇНСЬКОЇ АГРОПРОДУКЦІЇ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Агропромисловий комплекс України знаходиться під впливом динамічних світових глобалізаційних викликів. Так, за прогнозами ООН населення світу до 2050 року зросте до 10 млрд. людей, при цьому найбільший приріст населення відбудеться в країнах з низьких рівнем економічного забезпечення. Високий рівень приросту народонаселення прогнозується в Індії, Пакистані, Індонезії, а також країнах Африки. Така тенденція впливає на зростання попиту на продукти харчування і посилення світової продовольчої проблеми, яка пов'язана з достатністю і доступністю харчування. За розрахунками вчених попит на продукти харчування до 2050 року зросте на 70%. Проблему продовольчої безпеки посилюють глобальні кліматичні зміни, неможливість задіяти для виробництва агропродовольства нові земельні площі.

В той же час, в розвинутих країнах Європи, Північної Америки, в Японії відбувається протилежна тенденція. Так, для розвинутих країн світу характерна стійка тенденція до зниження народжуваності та зростання тривалості життя. Це впливає на зміну раціону споживання у бік зростання продуктів харчування високої якості з низьким вмістом жиру та збагачені вітамінами. Відбувається переорієнтація споживачів з високим

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>